

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala

N Y M B U R S K Ý

PÁBITEĽ

číslo 61

Jak dál s Hrabalovým Kerskem

SEJDEME SE PODVACÁTÉ!

V sobotu 19. května se sejdeme již na 20. Hrabalově Kersku. Je až neuvěřitelné, že se z původní myšlenky jednorázového setkání nemnoha přátel stala akce s tak dlouhou tradicí.

Tenkrát, někdy v březnu 1999, jsem navštívil tehdejšího majitele Hájenky, že bychom rádi v prostorách, kde se myslivci hádali, jestli je lepší kančí se šípkovou, nebo se zeličkem, uskutečnili vzpomínku na našeho milovaného spisovatele. Jenže pan podnikatel Slanina v tom viděl příležitost ke kšeftu, který si chtěl pojistit nájemným. Protože jsem neměl ty tři tisícovky, které na mně chtěl, rozloučili jsme se. Já zamířil do lesního ateliéru Kuba, kde Jana a Broňa Kubovi bez mrknutí oka souhlasili, že se setkáme na jejich lesní zahradě. A bylo to to nejlepší, co se nám mohlo stát, protože, jak se záhy ukázalo, prostředí i zázemí jejich domu se stalo jedním z důvodů, proč je Hrabalovo Kersko tak oblíbené.

V sobotu 22. května 1999 se nás tam sešlo sto šedesát. Na programu byla jen drobná divadelní adaptace Městečka u vody, v jednom stánku se točilo pivo... A povídali jsme si. Když jsme se večer rozcházel, říkali účastníci: „Tady se toho děje velmi málo, udělejte z Hrabalova Kerska tradici!“

Druhého ročníku se zúčastnilo pouhých osm desítek Hrabalovců, zato už byl program s kapelou, vyprávěním hostů a písničkami Pepy Čečila.

Že to bylo pěkné, se záhy „rozkecalo“, a tak se při třetím ročníku už zahrada Lesního ateliéru z velké části zaplnila a navíc o Kersko projevila zájem i řada osobností spojených s Hrabalem. Zazpíval Vašek Neckář, divadlo hráli členové činohry ND.

V následujících letech přijížděli, mnozí opakovaně, Jiří Menzel, Vladimír Sainer, Zdena Hadrboleová, Jaromír Hanzlík, Vašek a Jan Neckářovi, František Řehák, Petr Drholec, Radko Pytlík, Naďa Urbánková, Miloslava Slavičková, Josef Somr, Pavel Nový, Jaromír Šofr, Jitka Zelenohorská, Petr Brukner, Iva Hüttnerová, Josef Dvořák, Jiří Škopek, Yvonne Přenosilová, Gustav Oplus-

til, Eva Pilarová, Gabriela Vránová, Zdeněk Srstka, Jaroslav Holoubek, Hana Hanušová, Jiří Lábus, Tonya Graves, Pavel Pafko, Aleš Hnízdil... Hrála tu celá škála dobrých kapel, každoročně tu hráli divadlo profesionálové i amatéři, střídaly se výstavy fotografií i výtvarných prací. Byla tu pokřtěna pěkná řádka hrabalovských knih. Pochoď Po místech, která měl Bohumil Hrabal rád, si získal oblibu a přibyla k němu cyklojízda a plavby lodí.

Co si však účastníci Hrabalova Kerska nejvíce cení, je setkávání přátel spojených zájmem o knihy Bohumila Hrabala, o jeho osobu, o literaturu a kulturu vůbec.

Je před námi dvacátý jubilejní ročník. Budeme muset zvážit, kam setkání směřovat, čím naplňovat program a v neposlední řadě jak ho financovat. Přivítáme vaše názory a podněty. Je to především vaše akce!

Honza Řehounek, předseda KČBH

Takové bylo Hrabalovo Kersko 2017

HRABAL V DEVÍTI KAPITOLÁCH

Jak bylo již dlouho dopředu ohlášeno, uskutečnila se ve čtvrtek 14. prosince 2017 na Nové scéně Národního divadla premiéra komorní opery **DON HRABAL**. Autor hudby i libreta **Miloš Orson Štědroň** chtěl touto uměleckou formou připomenout našeho významného spisovatele světového významu a zdůraznit jeho důležitou roli v české literatuře 20. století. Pro svůj devadesátiminutový opus vybral některé důležité body spisovatelova života, kdy vedle Hrabalova díla čerpal především z objemné knihy *Hlučná samota – sto let Bohumila Hrabala* připravené pracovníky Památníku národního písemnictví a vydané v roce 2014.

V režii Lindy Keprtové a na scéně Martina Černého se postavy Bohumila Hrabala výborně zhostil Roman Janál, jeho matku hraje Lenka Šmídová, Hrabalovu manželku Pipsí Jana Sýkorová a v roli múzy se představuje Yukiko Kinjo. Důležité je také účinkování členů sboru Národního divadla a doprovodného komorního orchestru, jehož dirigentem je Jan Chaloupecký.

Takovéto moderní komorní opery samozřejmě nenabízejí velké arie jako opery klasické, takže i zde jsou komponovány kratší pěvecké party, jejichž text vychází z Hrabalova díla nebo čerpá z výroků použitých

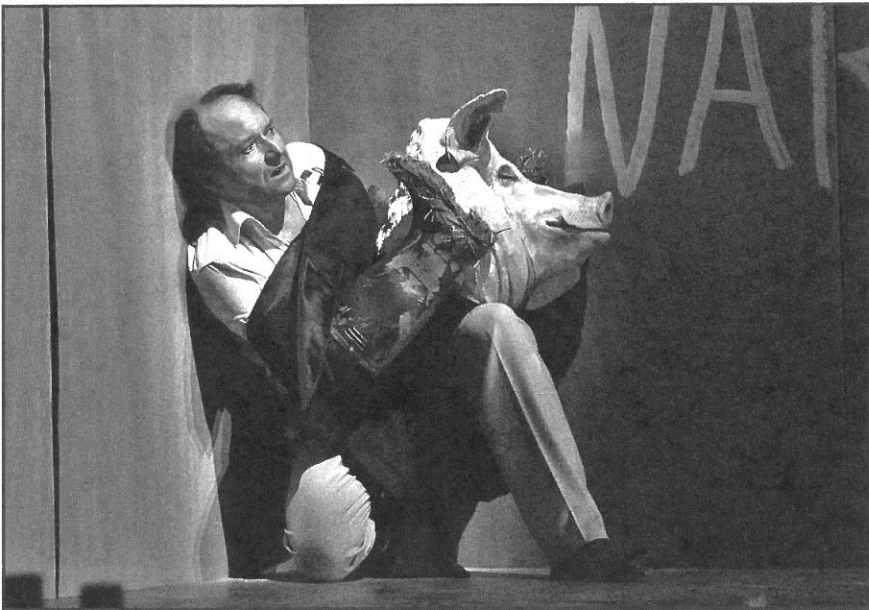
se jmenuje *Hrabal a Pipsí ve stáří*, ale je to trochu nadsázka. Manželé Hrabalovi si skutečného společného stáří příliš neužili, protože paní Pipsí zemřela v jedenašedesáti letech. Devátý, poslední výstup, končí Hrabalovým zpěvem „*Nejmňj úmrtí je v hospodě, proto tak důsledně v ní sedím. Z nemocnice já musím ven, protože se v ní umírám*“. Scénicky tento závěrečný moment pojala paní režisérka decentně, ale zároveň velmi emotivně. K obdélníku okna na zadní stěně dekorace přimaluje Roman Janál štětcem otevřená okenní křídla a pak štětec, sloužící také jako chaplinovská hůlka,

jediným pohybem zlomí. A pak se rozhostí tma, je konec představení a čas pro krátkou vzpomínku a chvíli dojetí.

Po premiéře se objevila připomínka, že tento kus je srozumitelný především Hrabalovým čtenářům, zatímco divák Hrabalovy tvorby neznalý se v probíhající ději těžko orientuje. To ale není nic nečekaného, protože tento umělecký počín nemůže plnit funkci dokumentárního filmu poskytujícího divákovi fakta. Na druhé straně může tato inscenace vzbudit zájem o Hrabalovu tvorbu u dalších čtenářů, což by byl efekt vysoce pozitivní.

Již zmíněný program obsahuje vedle libreta a údajů o inscenaci a jejich hlavních tvůrcích také rozhovor s autorem Milošem Orsonem Štědroňem, několik fotografií Bohumila Hrabala, jeho matky a paní Pipsí a poměrně podrobný Hrabalův životopis z pera Ondřeje Hučina. Je jen škoda, že v závěru tohoto textu zasáhl tiskařský šotek a objevuje se tu informace, že Bohumil Hrabal byl převezen do nemocnice Na Bulovce začátkem prosince 1997. Na pravou míru to ale o pár řádků dále uvádí správně napsané datum úmrtí – 3. února 1997.

Práce na realizaci tohoto představení byla jistě hodně náročná, jsme svědky výborných pěveckých i hereckých výkonů, vystává ovšem otázka, kolikrát se inscenace dostane před publikum. Po premiéře měly být reprízy 20. a 21. prosince, ty se ale pro onemocnění jedné ze sólistek nekonaly, takže první repríza se uskutečnila až 3. ledna a další 6. února. Doufejme, že počet uvedení neskončí u té trojky, to by byla opravdu škoda. **Ivan Kott**

Roman Janál jako Don Hrabal

v rozhovorech. Ty pak provázejí diváka dobrou měrou úspěšných středoškolských studií probíhajících souběžně s matčiným okouzlením divadlem, časy protektorátními spojenými s Hrabalovým působením na dráze i poválečným dokončením studia práv. Nemůže samozřejmě chybět ani zaměstnání ve sběrně starého papíru, seznámení a sňatek s Eliškou Plevovou, přezdívanou Pipsí, která společně s Hrabalovou matkou několikrát komentuje manželův život a práci. Je tu také připomínka pálení Hrabalových knih po uveřejnění zmanipulovaného rozhovoru otištěného v Tvorbě bez možnosti autorizace. Objevuje se i citace z policejního hlášení (*Sledovaný subjekt Há navštívil několik restauračních zařízení*) nebo z dopisů některých pohoršených čtenářů častujících spisovatele nevybíravými slovy. Proti kladem těchto negací jsou obdivné zpěvy ženského sboru plně chvály pro elegána nymburského korza s refrénem „*Bohoušku, Bogane, neříkej, že ne*“. Jak se dočteme v libretu opery otištěném v bohatě vpravěném programu, předposlední výstup

Don Hrabal oslovil operní diváky

Ve čtvrtek 14. prosince vstoupil Bohumil Hrabal na Novou scénou Národního divadla. Nikoliv jako literární autor, ale jako divadelní operní postava (Ivan Kott referoval v minulém čísle Nymburského vábítel). Uskutečnila se premiéra původní opery Miloše Orsona Štědroň Don Hrabal. Dirigent Jan Chaloupecký, režie Linda Keprtová, scéna Martin Černý, kostýmy Tomáš Kypta. V hlavních rolích Roman Janál – Hrabal, Lenka Šmídová – Matka, Jana Sýkorová – Pipsí, Yukiko Kinjo – Múza.

Autor na spisovatele nepohlíží skrze jeho dílo, nesnaží se vmáknout živého člověka do autobiografických rysů jeho vlastní tvorby. Dívá se místo toho přímo na Hrabalův život. Roli Dona Hrabala napsal přímo pro barytonistu Romana Janála, jehož považuje za jejího ideálního představitele. Diváci se shodli, že se pěvec představil v různých hlasových, pohybových i hereckých podobách této postavy a svým závěrečným operním monologem korunoval Dona Hrabala na nadčasový zjev.

Režisérka Linda Keprtová sáhla k divadelnímu ztvárnění, které podpořilo vypravěčský charakter opery, ale zároveň směřovalo k hlubšímu sdělení.

Kritici se v hodnocení díla liší, ale i přes to vyznívají recenze veskrze pozitivně. Radmila Hrdinová v Právu například napsala: „*Opera konfrontuje Hrabala se třemi ženami jeho života – matkou, manželkou Pipsí a Múzou. Ovšem i tyto postavy jsou jen schémata, jež jako by vystoupila z mechanického panoptika. Zcela zásadně chybí atmosféra hospody a lidí, kterými se Hrabal obklopoval a jejichž osudy dokázal přetvořit v úžasné prózy. Tuto roli nemůže naplnit ani sbor, jenž je jen dalším aktérem opakujícím nekonečně z kontextu díla i doby vytržené repliky. Štědroňův Hrabal tak působí jako solitér bez chuti a vůně, encyklopedické heslo, které nevystihuje jeho podstatu.*“

Zároveň však konstatuje, že „*režisérka Linda Keprtová dostala z díla na jevišti maximum. Útržkovitě výjevy se pokusila*

scelit metaforickými obrazy skrze rozehrané akce aktérů, včetně pětky dívek-holoubků. Velkou oporu našla v citlivém přístupu barytonisty Romana Janáka k titulní postavě, kterou naplnil dokonale jak po pěvecké, tak i herecké a pohybové stránce, a hlavně vnitřním prožitkem Hrabalovy osamělosti.“

Hudební kritik Boris Klepal zase říká: „Skladatel a libretista Miloš Orson Štědroň ani režisérka Linda Keprtová na ikonické momenty z Hrabalovy tvorby nezapomínali. Zároveň je ale nepoužívali jako prázdňá lákadla na připoutání pozornosti. Po zhlédnutí opery Don Hrabal sotva někdo dostane

chut' zjišťovat, na který pivovarský komín Hrabalova matka lezla. O to víc ho ale opera přivede alespoň k náznamu pochopení, jaký byl ve skutečnosti její syn.“

Miloš Orson Štědroň se ve své opěře Don Hrabal ne dívá na autora skrze jeho dílo. Nesnaží se vmáchnout živého člověka do autobiografických rysů jeho vlastní tvorby. Dívá se místo toho přímo na Hrabalův život, ze kterého se literatura sice nikdy nevytrácí, ale kupodivu není jeho podstatou.“

Hlavní slovo ale nebudou mít kritici, nyní půjde o to, jak dílo přijmou diváci. Ti, kteří přišli na slavnostní premiéru, nadšeně aplaudovali.

Vyšel předposlední svazek

V listopadu vyšel v Mladé frontě netrpělivě očekávaný první svazek **Spisů Bohumila Hrabala**. Vzhledem k tomu, že vycházely na přeskáčku, jedná se o předposlední vydaný svazek. Poslední, sedmý – Pojízdná zpovědnice, vyjde v letošním roce.

Rozdělení svazků vybraných spisů Bohumila Hrabala:

1. **Křehký dluh** (lyrika a existenciální texty období před publikací první sbírky povídek: Kain, Židovský svícen, Utrpení starého Werthera...)

2. **Skřivánek na niti** (povídky z 60. let - Perlička na dně, Pábitelé, Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet, Morytáty a legendy)

3. **Jsmo jako olivy** (novely Taneční hodiny pro starší a pokročilé, Ostře sledované vlaky, Postřížiny, Městečko, kde se zastavil čas, Něžný barbar, Obsluhoval jsem anglického krále, Příliš hlučná samota)

4. **Rukověť pábitelského učně** (texty z časů normalizace: Slavnosti sněženek, Krasosmutnění, Harlekýnovy miliony, Autíčko ad.)

5. **Život bez rukávů** (autobiografická triologie Svatby v domě, Vita nuova, Proluky)

6. **Ze zápisníku zapisovatele** (drobné texty, publicistika)

7. **Pojízdná zpovědnice** (Dopisy Dubence)

Reklama na Nové scéně ND

Příběh z psychiatrické léčebny

V druhé polovině listopadu odvysílalo ostravské studio Českého rozhlasu v četbě na pokračování rozhlasovou hru z textů Bohumila Hrabala Zamilovaná.

„A Monika věděla, že zatím nic neví a že se nejspíš podivuje téhle ženě, která raději si zablokovala mozek, než by připustila něco, co je... ale co ona ze srdce nechtěla...“

Příběh s lehce kriminální zápletkou se odehrává v místě, kde pochroumané duše hledají cestu zpátky, hned nehledali. Ona je lékařka, on elitní kasař. Ti dva se nemohli setkat nikde jinde, než v prostředí, kde se životy vymykají z kloubů.

Účinkovali Tereza Vilišová a Josef Kaluža, připravila Daniela Jirmanová v režii Tomáše Jirmana. (Svět Hrabal)

Zkuste vyluštit

Turistické informační centrum v Nymburce vydalo informační skládačku „Kudy kráčel Bohumil Hrabal“. Je v ní mapka s vyznačenými místy, a popisky, vztahujícími se k osobě spisovatele, krátký životopis s důrazem na Nymburk a jednoduchá křížovka. Se souhlasem autorek Alžběty Otradovské a Terezy Šťastné ji přetiskujeme. Tři z vás, kdo pošlete do 20. února správné řešení, obdrží knižní odměnu.

11

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

NA DNĚ

e-mail: infocentrum@meu-nbk.cz

1. Kde bydleli Hrabalovi, když se přestěhovali do Nymburka?
2. Jak se jmenuje značka piva, která se vaří v nymburském pivovaru?
3. Jak se říkalo otčímovi pana Hrabala?
4. Jaké zvíře zdobí obě Hrabalova posezení?
5. Jak se jmenoval kocour z Hrabalovy knihy Večerníčky pro...“
6. Jak se jmenovala sbírka povídek od p. Hrabala, která vyšla oficiálně jako první?
7. Který režisér režíroval filmy, jejichž předlohou byla díla p. Hrabala?
8. Jak se jmenuje posezení na začátku Hrabalovy cyklostezky?
9. Jak se nazývá osada kousek od Nymburka, kde měl p. Hrabal svou chatu?
10. Která instituce se v roce 2014 nechala přejmenovat podle spisovatele p. Hrabala?
11. Ve které instituci se dozvíte mnoho informací o životě a díle p. Hrabala?

Hrabalovi Pábitelé. Kniha pro fajšmekry

recenze / 4. 6. 2017 / Eva Čapková

Pan Burgán ukazoval srpem na obrazy a hovořil: „Tak prosím, náš chlapec, když maloval tenhle ‚Západ slunce na jihočeském rybníku‘, tak si obul o jedno číslo menší botky, když maloval tenhle ‚Motiv z Karlštejna‘, tak si skrz na skrz kramflek zarazil do paty půlcentimetrový hřebíček... Tady, když náš chlapec pracoval na ‚Bukovém lese u Lito-myšle‘, tak zase celý den nešel na malou stranu... a tady prosím, když náš hoch tvořil ‚Pasoucí se koně u Přibyslavi‘, tak stál po pás ve smradlavé bařině... Když maloval ‚Na vrcholku hory‘, tak se zase před tím tvořením tři dny postil...“

Hovořil tak pan Burgán a paní Burgánová pod každý ten obraz postavila židli, těžce na ni vylezla a mokrým hadrem otřela každý ten obraz a každých pět minut se podívala skrz zeď směrem k explozi a pokaždě řekla něžně: „Darebáci.“

Utrpení mladého umělce, který nevystudoval akademii a tento hendikep se snažil vyrovnat silným osobním zážitkem, popsal Bohumil Hrabal v povídce *Pábitelé*, která byla poprvé uveřejněna v roce 1964. Vychází však z textů, které vznikaly na počátku padesátých let. Děj se odehrává na Berounsku, kde na kraj mrholil cementový prach.

Letos pak dostala povídka novou moderní podobu v Ateliéru „Ve stráni“ manželů Krupkových. Kniha upoutá už nezvykle velkým, bezmála čtvercovým formátem (30 x 31,5 cm), jenž jí propůjčil typograf Rostislav Vaněk. Jeho grafický návrh je pozoruhodnou hrou s tvary, jejich skládáním a řazením. Na ručně čerpaný papír, který svojí bleděmodrou barvou s bílými flíčky připomíná poprašek stoupající z berounské cementárny, natiskl grafik Oldřich Hamera sedm originálních ilustrací technikou strukturální grafiky, kterou na konci padesátých let vymyslel umělec pracující v továrně a také Hrabalův přítel Vladimír Boudník.

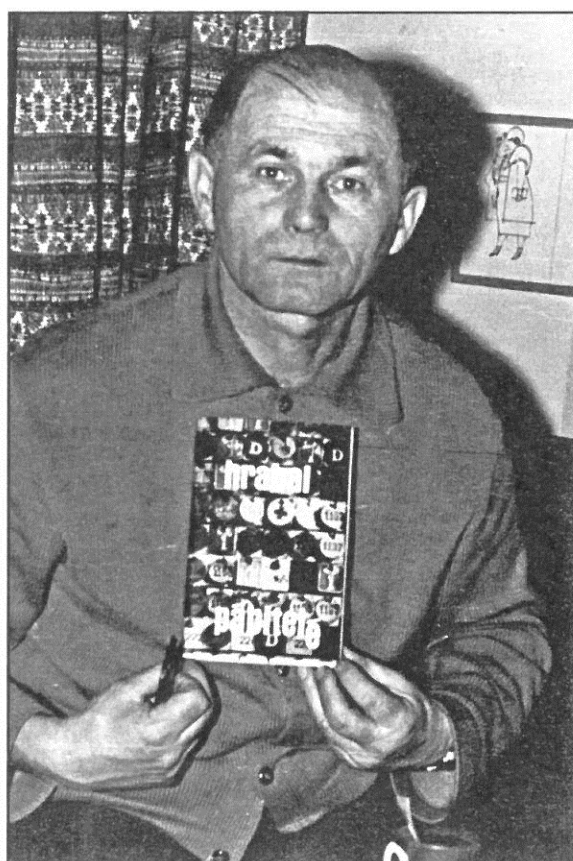
Právě Oldřicha Hamery jsem se zeptala na to, kdo přišel s nápadem *Pábitelů* vydat?

Krupka stále nařikal, že nemá co vydávat, takže jsem se rozhodl, že se podívám do Hrabala, do knihy zvané Pábitelé, kde povídka Pábitelé byla jedna z těch, které jsem vybral k eventuálnímu vydání jako poctu Bohumilu Hrabalovi. Výběr byl původně širší. Jednalo se o tři povídky. Krupka se rozhodl pro povídku Pábitelé, zakoupil u Dilie autorská práva a já jsem se začal zabývat ilustrací.

Tvé ilustrace jsou poměrně technicky složitou záležitostí. Používáš techniku strukturální grafiky, kterou jsi si upravil pro své potřeby, na jednu stranu jsi zjednodušil tisk, ale výroba matic je u tebe složitější než u Boudníka. Nepracuješ v nákladech, ale každý tisk je originálem. Navíc přetiskuješ několik tiskových desek na jednom grafickém listu. Máme tu tedy před sebou třicet knih, každou s jinými ilustracemi. Jak dlouho trvá, než ilustruješ jednu knihu?

Jedna kniha trvá celý den. Ráno musím nastoupit a večer s radostí uléhám, jsa mrtev po tom výkonu. Je to docela náročný.

Původně jsem chtěl dělat dřevořez, pak jsem to změnil na clichografickou desku, kde jsem dělal rytinu. Pak jsem ale zjistil, že je to někde jinde než v mých představách, tak jsem přešel na strukturální grafiku. Ale když jsem ji přinesl Rostovi Vaňkovi, který se pouštěl do přípravy grafického návrhu knihy, tak jsem na něm viděl, že není spokojen s tou vertikální podobou mejh grafické listů. Oslovil mě v tom smyslu, že celá povídka se odehrává horizontálně, v rovině. Uvědomil jsem si, že má pravdu a rozhodl jsem se pro nynější ilustrace. Vítr fouká ze všech čtyř světových stran. Takže to je v podstatě taková rotaice

Bohumil Hrabal se svými *Pábiteli*

horizontální, vertikální a řada poloh mezi. Celá ta povídka mě nadchla svojí obrovskou barevností. Z nebe se line nepřetržitě popílek z místních cementáren. Ty krásná slova, který padají, se vlastně válejí v prachu, v tom bílém opojení celého města. Krupka do papíru vetkal bílou nit, tak vzniklo jakési sněžení z modré oblohy, a to mě nadchlo, protože jsem si uvědomil, že tady začíná ten příběh, v tom papíře, v té nádhře blankytného papíru, ze kterého jakoby vypadává vatička.

Dát jeden den života jedné knize, to je docela velká oběť.

Já jsem tu oběť přinesl vědomě, protože jsem Hrabala měl rád. Je to takové moje rozloučení s ním, protože teprve teď jsem jeho odchod nějak zkousnul. Furt jsem se s ním nějak nemohl rozloučit. Teď už mu dám po-

koj, už ho nechám být v tom nebi spisovatelským, aby už nemusel mlátit do mašiny Perkeo. To propojení bylo silný. Třicet let života je třicet let života. To je návyk jako na drogu. Myslím, že jestli člověk ze sebe dokáže něco vytěžit a přestane se litovat ve smyslu právě toho jednoho dne života, takže vlastně nachází sám sebe.

Chystáte společně s Krupkovými nebo panem Vaňkem nějakou další knihu?

My jsme se přímo zamílovali do výroby knih a všech těch věcí, které s tím souvisejí. A pokud neumřeme, tak musíme ještě přidat, protože máme spousty plánů a připravujeme spousty knížek, ale nechci to tady vykřikovat.

Nechci prozrazovat naše plány, protože tím bych ediční plán nějakým způsobem narušil a ovlivnil.

Dají se dnes ještě vůbec takové knihy v dnešní počítačové době prodat?

Jsou fajšmekři, kteří jsou zamilováni do knih, zejména ateliéru „Ve stráni“, protože Krupka vždy překvapuje, vždycky přidá něco, co překvapí. Jako parta se vlastně překvapujeme navzájem.

X X X

Pábitelé jsou počinem, na kterém s nadšením pracovali lidé, kteří patřili do okruhu Hrabalových přátel či duchovně spřízněných. Buď společně chodili do školy, bydleli v jedné ulici, nebo se setkávali skrze svoji lásku, umění, na cestě životem, a proto se rozhodli oslavit padesát let společné cesty. Vyšli ze spisovatelovy osobnosti, ze všeho, co měl rád a o co se zajímal. Šťastná je i volba textu, který v sobě ukrývá nejen základní rysy Hrabalova psaní, ale

svým názvem reprezentuje i princip literárního vyprávění a života, který pro sebe spisovatel objevil. Vzhledem ke kvalitám, ať už se jedná o ručně čerpaný papír, sazbu a ruční šití, ilustrace či grafický návrh se zdá prodejní cena 15 000 Kč příliš nízká, což by mohlo paradoxně knize uškodit. *Pábitelé* nejsou knihou pro rychločtenáře ani čtečkové vyznavače. Jsou staromilšší, ale v dobrém slova smyslu.

Bohumil Hrabal: *Pábitelé*, nakladatelství *Ve stráni*, formát 30×31,5 cm, bavlněný, ručně čerpaný melírovaný rustikální papír LMK, 30 číslovaných výtisků. Cena: 15 000 Kč.

Pramen: <https://babylonrevue.cz/hrabalovi-pabitele-kniha-pro-fajnsmekry/>

Poslední fotka Jirky Trnky

Jirka nás opustil

Když jsem pro Nymburského pábitele č. 60 připravoval článek Hrob České literatury ve Škvorci, navštívil jsem ve Švorci Jiřího Trnku.

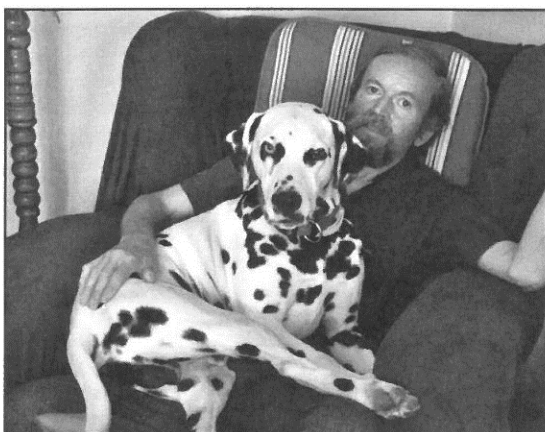
Poprvé jsem se s ním setkal na druhém Hrabalově Kerku v roce 2000. Od té doby jsme byli občas v písemném kontaktu, ale dlouho jsem netušil, že je nemocný. Teprve při říjnovém setkání jsem se dozvěděl o jeho vážném stavu. „Podle doktorů jsem měl umřít už před řadou měsíců, ale asi jsem tu potvoru rakovinu přečkolil,“ řekl mi s úsměvem, který ho neopouštěl.

Zavzpomínali jsme na Bohumila Hrabala, popovídali si o pohřbu České literatury, prošli se po Škvorci. Dobludli jsme si schůzku na jaro.

Už se bohužel neuskuteční. Jirka Trnka podlehl té potvoře v pondělí 9. ledna.

Hrabalovská obec na něj bude vzpomínat.

Honza Řehounek

Jirka Trnka s Bonem

Vzpomínka na škvoreckého hrobníka

Když jsem sbírala materiály pro svoji knihu Bohumil Hrabal a výtvarná umění, řekl mi Hrabalův dlouholetý kamarád Oldřich Hamera, že pojedeme do Škvorce a že mě tak seznámí s někým, kdo Hrabala a společnost kolem něj také dobře znal. Netušila jsem tehdy, kdo se jmenuje stejně jako náš přední loutkář Jiří Trnka. Přišli jsme až ke hřbitovu ve Škvorci, vedle něj stál dům, a tam nás uvítal nejen Jirka Trnka, jeho žena Hanka, ale i pes Bono – dalmatin, a dva kocouři. Vešli jsme do jídelny, Jirka si sedl do křesla a dalmatin mu skočil na klín. Jirka byl sice vysoký, ale také velice štíhlý, a proto to vypadalo tak, že je pes na jeho klíně větší než on sám. Musel naklánět hlavu doleva a hned zase doprava, abychom na sebe viděli a začal vyprávět...

Poslouchala jsem jeho vzpomínky, jak se vlastně s Oldřichem Hamerou a Vladislavem Merhautem (mj. autor knihy: Grafik, Vladimír Boudník) seznámili. Dá se říct, že tak nějak po hrabalovsku: přes inzerát v Rudém právu, který nechal Jirka otisknout. Karel Marysko, který inzerát jako první objevil, to příslušně komentoval slovy: „Volové, hledají vás!“ Jednoho dne se tedy společně vydali navštívit Jirku, ačkoliv neznali ani jeho jméno ani přesnou adresu ve Škvorci. Ale našli ho a to bylo dobře. Jirka, který nějaký čas pracoval jako hrobník ve Škvorci, se stal spoluiniciátorem legendárního pohřbívání české literatury. Při jedné z mých návštěv pak odkudsi vylovil pohřbenou a následně exhumovanou knihu, a já si tuto vzácnost odnesla domů. Jirku a Hanku jsem navštěvovala pravidelně. Společně jsme se vydávali na výlety po okolí. Ukázali mi bludné kameny na Klepci, nedaleko vesnice Příšimasy, jeli jsme na Hradešín podívat se na kostel sv. Jiří, zejména rotundu, která je jeho nejstarší částí. Právě tam končí poutní cesta, která vede od sochy sv. Donáta, ochránce proti krupobití, úderům blesku a bouře, stojící nedaleko Úval směrem ke Škvorci. Byly jsme se také podívat na Lipanskou mohylu a lipanská pole, která pamatují nejkrvavější bitvu husitských válek. Všechny návštěvy byly spojeny s Jirkovým vyprávěním o těchto místech a dalších, až neuvěřitelných věcech. Ale pak přišla nemoc a Jirkova štíhlá postava byla stále tenčí, až se postupně úplně vytratila.

Jednu menší příhodu jsem s Jirkou Trnkou zažila i já, v porovnání s jeho vyprávěním o Hrabalovi, Boušem, Beníkovi a dalších kamarádech není tak napínavá, ale přesto na ni vzpomínám. V roce 2014 jsme jeli já, Oldřich Hamera a malíř Zbyšek Sion do Nymburka, abychom se zúčastnili vernisáže výstavy, kterou Polabské muzeum uspořádalo ke stému výročí Hrabalova narození. Olda tam měl vedle režiséra Jiřího Mencla a jiných řečníků něco málo povyprávět o svém příteli. Do Nymburka jsme přijeli s předstihem, jak se sluší a patří, a dali si v jedné z místních restaurací pozdní oběd či brzkou večeři. Protože nám do zahájení výstavy zbývalo dost času, rozhodli jsme se pro procházku Nymburkem. Zbyšek, zapálený do Hrabalovy literatury, totiž město dobře zná a chtěl nám ukázat nejzajímavější místa spojená s Hrabalem. Tak jsme šli. Nejdříve k muzeu a pak dál na Valy a směrem k pivovaru. Podotýkám, že Zbyšek je dobrý chodec. Skoro každou neděli se toulá po Polabí a přitom urazí dvacet až třicet kilometrů. Jenže Olda měl něco s kolenem a špatně se mu chodilo. Několikrát opakoval, že tak daleko jít nemůže, že vernisáž nestihneme, ale Zbyšek měl stále co povídat a co ukazovat. Začala jsem být nervózní už i já, věděla jsem, že máme něco přes půl hodiny do zahájení, ale že to Olda s bolavou nohou nemůže nikdy zpátky do muzea stihnout. Přijít později na vernisáž v mnoha případech nevádí, avšak ne tehdy, pokud na ní máte sami mluvit. Přemýšlela jsem, jak přimět Zbyška k návratu, ale ten nám chtěl ještě bezpodmínečně ukázat Hrabalovu pamětní desku na budově pivovaru. Věděla jsem, že už je stejně pozdě, že v nejlepším případě přichvátáme celí zpocení tak dvacet minut po zahájení. V tu chvíli před námi zastavilo červené auto a jako deus ex machina z něj vystoupil náš záchránce, Jirka. Auto nechal stát uprostřed kolejiště mezi závorami a šel pro nás. Radost nás obou, moje a Oldřichova, nebrala konce, ale ani Zbyšek nepřišel zkrátka. Takto jsme se stihli podívat k pivovaru, kde nám místní zaměstnanec omývající kachlíky na zdi ve výšce, ve které močí psi, řekl, že desku odmontovali, protože ji právě čistí vzhledem k Hrabalovu velkému výročí. Obešli jsme tedy domek, ve kterém rodina Hrabalova krátce bydlela, nasedli k Jirkovi do auta – Olda se k němu spíš dobelhal – a začátek výstavy bez problémů stihli. Jirka se prostě dokázal zjevit vždycky, když bylo potřeba. Díky, Jirko nejen za záchranu tohoto dne.

Eva Čapková

Ze vzpomínek Oldřicha Hamery:

„[...]A kdo byl na pohřbívání české literatury na škvoreckém hřbitově, myslím na tom posledním, tak to potvrdí. Hrabal vyprávěl a vzpomínal na lidi a čas. Byl jako kazatel sedící uprostřed svých oveček, v ruce hůl, o kterou se opíral, ač seděl na židli zalit sluncem. Shlížel ze svého trůnu jsa zasažen tou nádherou času a prostorem, a pan Poeta marně vyzýval Doktora k odjezdu do Prahy, protože čas se nachýlil. Bylo to zvláštní odpoledne v tom prostoru hřbitova za kostelem, jakési předurčení příštího času. Byl to obraz klidu a vyrovnanosti a byl to obraz slavného impresionistického malíře George Seurata, který byl dávno namalován. Byl promítán tou modrou oblohou Bohumilových očí v tom panoramatickém kině našich očí a uší na plátna našich tváří. Tenkrát si ale nikdo z nás neuvědomoval, že tato velkolepá projekce je ta poslední. Jak vstoupiti na nebesa, aniž by člověk po sobě zanechal dráhu letu, krásní mladí lidé.

Tenkrát tam u hřbitova ve Škvorci, u kostela, kam zalétávají bílí holubi, Jirka Trnka dělal hrobníka. Vzpomínám tím imaginárním filmem na naše první setkání přes inzerát v Rudém právu: ‚Hledám kamarády V. Boudníka, O. Hamera a V. Merhauta‘, který nám přinesl Karel Marysko a řekl: ‚Volové, hledaj vás.‘ S Vládou jsme vyjeli do Škvorce, aniž bychom věděli, kde se tam najde jmenovec loutkáře. Jezdili jsme po vesnici asi hodinu, až jsem spatřil právě tady u hřbitova, v otevřených oknech baráčku po zdech Boudníkovy grafiky. To byl neomylný konec našeho hledání a byl to zároveň i začátek pohřbů české literatury s Doktorem, ze kterého stoupala pára, jak ze šumavské slatiny, když ho opouštěly myšlenky.

[...]

Z našeho zvláštního setkání pak vznikl námět na film, který jsme nazvali Něžný barbar, ale nikoliv podle povídky Bohumila Hrabala. Přípravy filmu jsem se tenkrát ujal společně s režisérem Dobroslavem Zborníkem. Napsali jsme scénář. Film měl začínat tak, že Jirka Trnka po hospodách Žižkova hledá Vladimíra Boudníka, vycházeli jsme z jeho autentického vyprávění, a Jirka se měl hrát sám. Dál film pokračoval už podle skutečnosti vzniklé z pera Bohumila Hrabala, něco jsem přidal i já a Dobroslav Zborník. Vybrali jsme herce (Hlavním představitelem, Vladimírem Boudníkem, měl být Vladimír Kratina), připravili jsme kulisy a o výpravu se postaral Zborník.

Náš návrh prošel schvalovací komisí, ale pak byl z neznámého důvodu zakázán a uložen do trezoru! Po převratu se pokusil režisér Petr Koliha natočit Něžného barbara, ale už ne toho našeho, ale Hrabalova. Náš obrazový scénář a všechny materiály se navzády ztratily.“

Po přečtení Pábitele

V souvislosti s článkem Hrob Literatury české ve Škvorci (Nymburský pábítel č. 60) bych chtěl dodat, že tato akce měla i malý polský akcent. Pohřbu České Literatury se zúčastnil Polák Franciszek A. Bielaszewski, překladatel a publicista. Jeho kniha Aforismy z nakladatelství Pražská imaginace byla pochována s ostatními.

Bielaszewski řadu let bydlel a pracoval v Praze a patřil do skupiny přátel Bohumi-

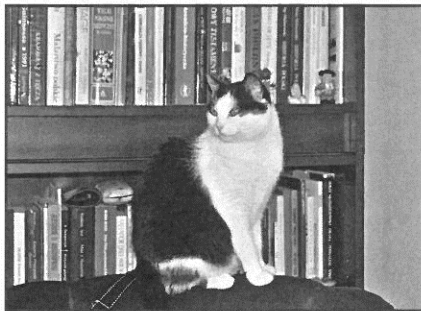

Foto Ryszard Borowski

la Hrabala, Václava Kadlece a dalších štam-gastů u Zlatého tygra.

Znal také Václava Havla, ještě z časů disentu.

Po návratu do Polska napsal knihu o Bohumilu Hrabalovi pod názvem Tak, panowie idę umierać /Ano, panove, jdu umírat/, v níž vzpomíná na staré dobré časy. Rovněž zde popisuje pohřeb České Literatury ve Škvorci.

Podle Bielaszewského se nápad zrodil u piva, vymyslel to Václav Kadlec, ten švejkovský provokatér, známého hrobníka Jirku Trnku pak měl Oldřich Hamera.

Na pohřbu byli všichni dojatí, pronesli proslovy, byly slzy, květy a svíčky. Bohumil Hrabal měl krom jiného říci: V té rakvi pochovali dnes kousek mého života, mé bytosti a kousek mého strachu. Po ceremonii se všichni vypravili do hospody. O rok později se konala exhumace – k této události bylo vyrobeno speciální razítko Exhumováno 5. 6. 1993, Pražská imaginace, Dr. Václav Kadlec.

Ryszard Borowski

HRABAL JAKÝ BYL

V městské knihovně v polské Raciborzy se ve spolupráci s regionální knihovnou v Karviné konala 24. října 2017 pod názvem „Hrabal jaký opravdu byl?“ jednodenní hrabalovská konference. Svě příspěvků přednesl Tomáš Mazal, Joanna Benczew a Jakub Pacziesnak.

Názory

Docela rád si pročítám na internetu diskuse o díle Bohumila Hrabala. Dávají nahlédnout do vědomí čtenářů našeho spisovatele. Několik jsem si jich dovolil vybrat.

Tadeáš Falk, 3. 10. 2017: *Kdo nutí číst Hrabala, „k maturitě“, by zasloužil šlaufkem od pumpičky na hořou. Komentáře maturantů u jednotlivých knih to jasně dosvědčují.*

Michall17, 19. 12. 2016: *Můj nejmilejší český ale i světový spisovatel. Mám rád jeho poetiku a jeho styl psaní... mám od pana Hrabala všechny jeho knihy i sebrané spisy a považuji to za to nejcennější ve své knihovně. Z jeho tvorby bych vyzdvihl zejména Anglického krále a Hlučnou samotou, ale i Ostře sledované vlaky, Perličku na dně i Pábitele a v neposlední řadě i jeho poslední literární zápisky z let 1989–1994.*

Magduska, 9. 12. 2015: *Zpočátku jsem nemohla na jeho styl najít chuť, ale po pár knihách mne uchvátil.*

Hanina612, 18. 9. 2015: *Můj naprosto nejoblíbenější český autor. Dlouho, předlouho jsem se četbě jeho knih vyhýbala, vlastně ani nevím proč, až pak na popud jednoho člověka jsem si přečetla první z nich. A byla jsem okouzlená, omámená, polapená tou krásou slov a vět a obrátů a gejzírů a vodopádů a často chybějící interpunkce... byla jsem polapená jednou provždy. Dnes už mám od Pana Spisovatele Hrabala přečteno vše, včetně všech jeho biografii, co u nás vyšly. Nádhera, neskutečná poezie i zdánlivě ošklivo a nehezka realita, vše skloubeno v neuvěřitelném a nenapodobitelném vypravěčském stylu. Moc Vám děkuju, Pane Bohumile Hrabale. Snad jsou tam s Vámi v tom nebi všechny Vaše milované kočky. :-*

Zeitblom2, 24. 6. 2015: *Potkáte Hrabala, Kafku, Musíla, Slobodu a Gombrowicze a pochopíte, že ve střední Evropě je sice lepší nevystřízlivět, ale ty hořce kalné příběhy, lidské osudy a krajina domova je součástí Vás samých, utéct nelze.*

To jsou názory čtenářů „z ulice“. Domnívám se, že by bylo podnětné, kdyby svoje mínění a postřehy napsali i lidé, kteří mají k Hrabalovi blíž, nežli ta nejširší čtenářská obec. Co tomu říkáte, Hrabalovci z Klubu čtenářů, milovníci jeho díla? Napište do Nymburského pábitele! Stačí pár řádek.

Jan Koloděj, Olomouc

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel, leden 2018. Registrace: MK ČR E 1088777. Vydavatel: Městská knihovna, Palackého 1749, 288 02 Nymburk, tel.: 325 512 723. Šéfredaktor: Jan Řehounek, Všechnápská 1666/6, 288 02 Nymburk, tel. 603 238 523, e-mail: jan.rehounek@seznam.cz. Grafické zpracování: Vladimír Kvíz, Ječná 26, 288 02 Nymburk, tel.: 603 415 060, www.kviz.cz, e-mail: vladimirkviz@gmail.com. Tisk: Tiskárna Bofitisk, Potoční 1847, 288 02 Nymburk, tel.: 737 419 930, www.bofitisk.cz. Pro členy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala zdarma, volně prodejné výtisky 10 Kč. Náklad 200 ks.